

Μιράντα Ξαφά Senior Scholar, Centre for International Governance Innovation (CIGI) & μέλος της Διοικούσας Επιτροπής της ΔΡΑΣΗΣ

ΤΟ BLOG

Η μακροπρόθεσμη φερεγγυότητα δεν είναι διασφαλισμένη

21/03/2018, Huffingtonpost.gr

Φέτος προβλέπεται να είναι η χρονιά που η Ελλάδα θα βγει επί τέλους από τα μνημόνια και θα αρχίσει να χρηματοδοτείται από τις κεφαλαιαγορές. Το ερώτημα είναι τι θα συμβεί μετά από αυτό. Σήμερα οι αγορές λίγο-πολύ προεξοφλούν ότι η τέταρτη και τελευταία αξιολόγηση θα ολοκληρωθεί εγκαίρως, ότι οι Ευρωπαίοι εταίροι θα προσφέρουν στην Ελλάδα νέα ελάφρυνση χρέους, και ότι η Ελλάδα θα παραμείνει σε στενή επιτήρηση μετά το τέλος του προγράμματος. Διαπιστώνουν επίσης όμως ότι οι προσδοκίες για

ρυθμό ανάπτυξης 2,7% πέρσι διαψεύστηκαν, καθώς η κυβέρνηση συνειδητά επέλεξε την φορολογική αφαίμαξη της μεσαίας τάξης για να βοηθήσει τις «ευπαθείς» ομάδες των ψηφοφόρων της, μοιράζοντας φιλοδωρήματα αντί να δημιουργεί δουλειές και πλούτο. Το αποτέλεσμα είναι η αναιμική ανάκαμψη λόγω έλλειψης επενδύσεων.

Είναι γεγονός ότι τα «**δίδυμα ελλείμματα**» στο δημοσιονομικό και στο εξωτερικό πεδίο έχουν σχεδόν εξαφανιστεί, όμως οι δημοσιονομικές ανισορροπίες έχουν μεταφερθεί στους ισολογισμούς του ιδιωτικού τομέα. Οι εκπρόθεσμες φορολογικές οφειλές έχουν αυξηθεί σε επίπεδα ρεκόρ, σηματοδοτώντας την κόπωση των φορολογουμένων.

Τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια παραμένουν σε δυσθεώρητα ύψη, ενώ το αφήγημα της ανάπτυξης έχει διαψευστεί. Το κράτος συνεχίζει να συσσωρεύει νέες ληξιπρόθεσμες υποχρεώσεις όσο οι παλαιές αποπληρώνονται με χρήματα των δανειστών, περιορίζοντας την ρευστότητα. Αυτές οι προκλήσεις δοκιμάζουν την υπόσχεση του κ. Τσίπρα να αποκαταστήσει την κανονικότητα στην Ελλάδα.

Παραδόξως για μια κυβέρνηση που προτιμά την ενίσχυση της ζήτησης έναντι των **μεταρρυθμίσεων** στην πλευρά της προσφοράς, ο **προϋπολογισμός** σταθερά θέτει ως στόχο πρωτογενή πλεονάσματα που υπερβαίνουν τους στόχους του προγράμματος σε σχέση με το ΑΕΠ (2016: 3,8% έναντι 0,5%, 2017: 2,4% έναντι 1,75, 2018: 3,8% έναντι 3,5%) μέσω αυξήσεων σε φόρους και περικοπών σε αναγκαίες δαπάνες (κυρίως σε δημόσιες επενδύσεις και νοσοκομειακές προμήθειες). Ένα μέρος της περσινής φορολογικής υπεραπόδοσης χρησιμοποιήθηκε για τη διανομή ενός “κοινωνικού μερίσματος” σε διάφορες ομάδες χαμηλού εισοδήματος, δημιουργώντας έτσι αντικίνητρα για εργασία και αποκόμιση υψηλότερου εισοδήματος από το φόβο μη χαθούν οι παροχές. Ο κ. Τσίπρας φαίνεται να πιστεύει ότι οι εργαζόμενοι ωφελούνται περισσότερο όταν οι πολιτικοί μοιράζουν επιταγές, παρά όταν επιδιώκουν την αύξηση των μισθών με την ενίσχυση της ανάπτυξης

και των επενδύσεων. Ίσως πιστεύει ότι οι παροχές του θα βρουν ανταπόκριση στους ψηφοφόρους της εργατικής τάξης, αλλά ο πολιτικός καιροσκοπισμός είναι μάλλον απίθανο να του χαρίσει τη νίκη στις επόμενες εκλογές, σύμφωνα με τις δημοσκοπήσεις που δείχνουν την αξιωματική αντιπολίτευση να προηγείται με διαφορά 10 μονάδων.

Οι προτεραιότητες του κ. Τσίπρα έχουν πλέον μετακινηθεί στην προσέλκυση επενδύσεων και τον τερματισμό της εξάρτησης της χώρας από τους Ευρωπαίους εταίρους. Αυτές οι πολιτικές απέχουν παρασάγγας από τον ριζοσπαστισμό του αρχικού του οράματος, αλλά οι προσπάθειές του να προσελκύσει ξένες επενδύσεις συγκρούονται επίσης με την πραγματικότητα της μόνιμης παρεμπόδισης από μέλη του ΣΥΡΙΖΑ που ανήκουν στη ριζοσπαστική Αριστερά. Ξένες πολυεθνικές απεπενδύουν: η Unilever, η Nestle και η Bosch κλείνουν τις εταιρίες τους στην Ελλάδα, ενώ οι γραφειοκρατικές καθυστερήσεις έχουν θέσει σε κίνδυνο τις δύο μεγαλύτερες ξένες επενδύσεις, το Ελληνικό και τα μεταλλεία της Eldorado. **Η παγκόσμια κατάταξη της Ελλάδας στην έκθεση DoingBusiness της Παγκόσμιας Τράπεζας για το 2018 έπεσε από την 61η στην 67η θέση, κοντά στον πάτο μεταξύ των χωρών της ΕΕ.**

Μία πρόσφατη ανάλυση των Pierre-Olivier Gourinchas, Thomas Philippon και Dimitri Vayanos (2016) συμπέρανε ότι η αδυναμία ανάκαμψης στην Ελλάδα μετά τη μείωση του ΑΕΠ κατά 25% κατά την περίοδο 2009-2013 φαίνεται πως οφείλεται στα υψηλά επίπεδα των μη εξυπηρετούμενων δανείων και τη δυσκαμψία των τιμών στις αγορές των προϊόντων. Αυτά τα πορίσματα καταδεικνύουν ότι οι δυνάμεις που κρατούν πίσω την ελληνική οικονομία έχουν πλέον σε μεγάλο βαθμό εγχώριο και μικροοικονομικό χαρακτήρα. **Η ανάκαμψη προϋποθέτει την εκκαθάριση των μη εξυπηρετούμενων δανείων και τη βελτίωση του ανταγωνισμού στις αγορές αγαθών και υπηρεσιών**

ώστε να εξαλειφθούν οι μονοπωλιακές πρόσοδοι που εμποδίζουν τις τιμές να προσαρμόζονται σε ευθυγράμμιση με τις αμοιβές.

Η μακροπρόθεσμη φερεγγυότητα δεν είναι διασφαλισμένη όσο η κυβέρνηση φαίνεται απρόθυμη να εφαρμόσει μεταρρυθμίσεις και η αναπτυξιακή πορεία παραμένει απογοητευτική. Οι ισχυρές πιέσεις στην αγορά ομολόγων στα μέσα Φεβρουαρίου, και η επ' αόριστον αναβολή των εκδόσεων δεκαετούς και τριετούς ομολόγου, θέτουν εν αμφιβόλω την απρόσκοπτη πρόσβαση του Ελληνικού Δημοσίου στις κεφαλαιαγορές. Κυβερνητικές δηλώσεις του τύπου «θα ανοίξουν οι κάνουλες» και «θα επιστρέψουμε στο εργασιακό παρελθόν» μετά τη λήξη του προγράμματος εντείνουν την αβεβαιότητα.

Χωρίς περαιτέρω μεταρρυθμίσεις η ελληνική οικονομία κινδυνεύει να παγιδευτεί σε μια πορεία χαμηλής ανάπτυξης. Αυτό που λείπει είναι ένα σχέδιο ανασυγκρότησης της οικονομίας σε στέρεα βάση, με τα σωστά κίνητρα για παραγωγή και εργασία. Χρειάζονται βαθιές μεταρρυθμίσεις στη φορολογία, στο ρυθμιστικό πλαίσιο, και στη λειτουργία του κράτους και της Δικαιοσύνης για να καταστεί η Ελλάδα πόλος έλξης επενδύσεων. Το **προβληματικό πτωχευτικό δίκαιο** και οι **καθυστερήσεις στην απονομή δικαιοσύνης** στην Ελλάδα έχουν εμποδίσει την αναδιάρθρωση των χρεών του ιδιωτικού τομέα, που είναι απαραίτητη προκειμένου οι τράπεζες να διαχειριστούν τα μεγάλα χαρτοφυλάκια κόκκινων δανείων και οι επιχειρήσεις να επιστρέψουν στην κερδοφορία. **Η έκθεση DoingBusiness της Παγκόσμιας Τράπεζας επισημαίνει ότι χρειάζονται 1.580 ημέρες για την επίλυση μιας επιχειρηματικής διαφοράς στα ελληνικά δικαστήρια,** πολύ περισσότερο από οποιαδήποτε άλλη χώρα της ΕΕ. Οι υψηλοί φορολογικοί συντελεστές, το κόστος της γραφειοκρατίας και η ιδεοληπτική αντίσταση στις ιδιωτικοποιήσεις αποθαρρύνουν την προσφορά νέων επενδυτικών κεφαλαίων που χρειάζεται η Ελλάδα για να χρηματοδοτήσει την ανάπτυξη. Η άρση αυτών των διαρθρωτικών εμποδίων είναι απαραίτητη για την ανάπτυξη της

οικονομίας και τη βιωσιμότητα του χρέους. Μέχρι να αντιμετωπιστούν αυτά τα ζητήματα, μια καθαρή έξοδος από το πρόγραμμα δεν θα πετύχει καθαρή τομή με το παρελθόν.

Το άρθρο αυτό είναι βασισμένο σε μία εκτενέστερη ανάλυση του CIGI που δημοσιεύτηκε στα Ελληνικά από το ΚΕΦΙΜ.